

A woman with a ponytail, wearing a plaid shirt, a patterned scarf, and dark waders, is walking through shallow water. She is smiling and looking to her right. The background is a vast, calm sea under a clear sky.

Havs
och
Vatten
forum

2014

Programkatalog 2014

**Årets tema:
samarbete och helhetssyn**

I år tar vi fasta på resultatet från förra årets Havs- och vattenforum och tar upp frågor om samarbete; samarbete för att skapa en helhetssyn, för att ta tillvara det lokala engagemanget, lära av andra på andra håll i världen och för att vi inte kan förvalta vatten utan att ha med grannarna på lokal, regional, nationell och internationell nivå.

Spegla, knyt och dyk!

För oss som sysslar med miljö finns det så mycket att göra och ibland kan man undra hur vi någonsin ska nå våra mål. Till vardags jobbar vi ofta med enskilda delar av helheten. Men vi är många som alla på något sätt arbetar för levande hav, sjöar och vattendrag och tillsammans når vi tydliga resultat.

På Havs- och vattenforum tar vi ett samlat grepp över havs- och vattenfrågorna. Vår konferens sätter de enskilda frågorna i ett större sammanhang.

Jag ser fram emot att gå runt på Knytkonferensen och se exempel på framgångsrikt miljöarbete från hela landet. På Djupdykningarna hoppas jag på bra diskussioner och nya infallsvinklar till uppdrag som vi på HaV jobbar med nu.

Inför årets forum har vi också tagit en titt i backspeglarna och kunnat konstatera att det hänt en hel del sedan förra året. Därför ordnar vi en programpunkt som vi kallar Återspeglning, där vi visar vad som hänt sedan sist.

Jag hoppas att vi under de här två dagarna både ser och känner oss stolta över det vi har åstadkommit tillsammans. Dessutom ska vi ha roligt, träffa folk och hämta inspiration. Så hämtar vi kraft för nya insatser i havs- och vattenarbetet med miljömålen i fokus.

Välkommen till Havs- och vattenforum 2014!

Björn Risinger
generaldirektör
Havs- och vattenmyndigheten

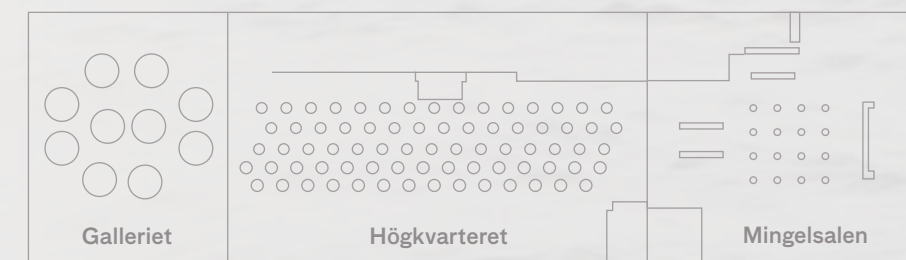
Program 20 maj

Tid	Plats	Aktivitet
09.00	Mingelsalen	Registrering och anmälan till Djupdykningar Kaffe och fralla.
10.00	Högkvarteret	Välkommen Björn Risinger, generaldirektör, Havs- och vattenmyndigheten och Maud Larsen, forumets moderator och kommunikationschef, Hav- och vattenmyndigheten. Energi och vatten – helheten är mer än summan av delarna Erik Brandsma, generaldirektör, Energimyndigheten.
11.00	Galleriet	Återspeglning Ta del av det som hänt sedan sist och bidra med dina synpunkter. Kaffe och frukt.
12.00	Högkvarteret	Medborgardriven förvaltning – samarbete och helhetssyn Allan Larsson, fd finansminister och grundare av Östersjöinitiativet. Generaldirektören på kroken Britt-Marie Mattsson intervjuar Björn Risinger.
12.45	Mingelsalen	Lunch.
13.30	Högkvarteret	Inspirationsföreläsning Vi vässar vår kreativa förmåga tillsammans med GbgImpro.
14.00	Se program	Djupdykningar I HaV:s experter ordnar workshops i frågor de jobbar med just nu, välj en av 20 olika.
15.00	Mingelsalen	Fika.
15.30	Se program	Djupdykningar II Chans att välja ytterligare en av de 20 Djupdykningarna.
16.20	Högkvarteret	Dag ett avrundas
16.30	Mingelsalen	Möjlighet till eftersnack
18.00	Mingelsalen	Fördrink och mingel
19.00	Högkvarteret	Middag

21 maj

Tid	Plats	Aktivitet
08.00	Galleriet	Tid för dig som ska medverka på Knytkonferensen att rigga din monter.
09.00	Högkvarteret	Välkommen till dag två Ett skepp kommer lastat ... med hållbart nyttjande av våra vatten. Vilket ansvar ska din näring ta och hur ser du på de andras? Medverkande är Peter Olsson, yrkesfiskare, Markus Hoffman, Lantbrukarnas riksförbund, LRF, Anna Jivén, Göteborgs hamn, Stefan Nyström, Sportfiskarna och Gun Åhrling-Rundström, Svensk Energi. Debattledare är Britt-Marie Mattsson.
10.15	Galleriet	Knytkonferens I och II Några av forumets deltagare bjuder på aktuella projekt från hela Sverige. Välj de mest intressanta, lyssna och ställ frågor.
	Mingelsalen	Fika.
	Galleriet	Knytkonferens III och IV Chans att välja ytterligare några presentationer.
11.30	Högkvarteret	Inte vatten värt? Lena Ek (C), miljöminister och Matilda Ernkrans (S), ordförande i miljö- och jordbruksutskottet svarar på frågan "Vad är vatten värt?" Debattledare är Britt-Marie Mattsson. Ord på vägen Björn Risinger, generaldirektör, Havs- och vattenmyndigheten.
12.45	Mingelsalen	Lunch.
13.00		Havs- och vattenforum är slut för denna gång.

Karta Konferenslokaler Eriksbergshallen

Göta älv

Återspeglning

Vi startar med en resa bakåt i tiden. På förra årets forum diskuterade vi en rad ämnen, till exempel skyddszoner i jordbrukslandskapet, uråldriga vattenverksamheter och utkastförbud. Här får du se vad som hänt sedan dess.

Återspeglning är en utställning som bygger på Djupdykningarna från förra årets forum. Här visar vi vad som har hänt under det gångna året. Hitta de ämnen du är intresserad av, ställ frågor och ge synpunkter. Du kommer inte att hinna dyka in i alla montrar. Vi fortsätter diskussionen runt borden i Högkvarteret. Såg du något du tyckte var bra? Vad behöver utvecklas mer? Dessutom gör vi en omvärdsanalys: vilken fråga tror du kommer hamna i fokus under nästa år?

"Viktigt att ni verkligen dokumenterar och visar vad som kom fram annars kan man strunta i detta. Då är fikasnack bättre."

Röst från Havs- och vattenforum 2013

Djupdykningar

Under det här passet samlas vi i mindre grupper för att ha möjlighet att diskutera vissa frågor lite mer på djupet. Tjugo av HaV:s experter har satt samman var sitt seminarium kring en fråga som de arbetar med just nu och där dina idéer kan bidra till ett bra resultat.

Alla de 20 Djupdykningarna går parallellt och med en repris. Det betyder att du kommer att hinna med max två stycken. Du anmäler dig i samband med registreringen, start kl 09.00 på tisdag morgon den 20 maj. Antalet platser på varje Djupdykning är begränsat och chansen att du får plats på ditt förstahandsval ökar om du kommer i god tid.

1 Hur får vi fram rätt bedömning av våra vatten? Om forskningsprogrammet Waters

Mats Svensson, HaV
Mats Lindegardth, Havsmiljöinstitutet

WATERS är ett forskningsprogram för att utveckla och förbättra grunderna för hur vi bedömer miljöstatus för kust- och inlandsvatten enligt EU:s vattendirektiv. Den forskning som bedrivs inom WATERS är direkt kopplat till de så kallade bedömningsgrunder som används för att avgöra om ett vatten har god miljöstatus eller inte. Det är viktigt att de metoder som används vid bedömningarna är likvärdiga, så att data blir standardiserade och jämförbara.

Just nu tar Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, på uppdrag av HaV fram ett nytt förslag till hur man ska klassa olika slags vatten i en så kallad vattentypologi. Beroende på vattentyp tittar man på olika faktorer när man gör bedömningen. Till exempel bedömer man halten av växtplankton i sjöar och kustvatten men inte i vattendrag.

Vi vill ta fram en vattentypologi som fungerar för olika behov, så att vi slipper ha flera parallella.

I vår Djupdykning presenteras ett förslag till ny vattentypologi. Vi visar även preliminära resultat från WATERS som visar hur de så kallade biologiska kvalitetsfaktorerna, det vill säga det som ska mätas, förhåller sig till det nya förslaget till typologi. Du som deltar har möjlighet att bidra med synpunkter och idéer som kan vägas in i det fortsatta arbetet.

2 Havsplanering – var står vi idag och vart är vi på väg?

Eva Rosenhall, HaV
Tomas Andersson, HaV

Många vill använda havet. Yrkesfiske och sjöfart är traditionella näringar som behöver utrymme, men nu tillkommer allt fler verksamheter som också kräver plats på, i eller under havets yta. Energianläggningar, broar och kablar anläggs, samtidigt som friluftsliv och naturskydd ställer höga krav på miljön. Allt detta kräver en planering som tar hänsyn till alla intressen för att hitta lämpliga lösningar. Havsplanering är ett av Havs- och vattenmyndighetens ansvarsområden. Under våren 2014 presenterar HaV en nulägesbeskrivning inför den fysiska planeringen av Västerhavet, Östersjön och Bottniska viken. Den beskriver vilka anspråk och behov som finns för användningen av våra havsområden och hur förutsättningarna ser ut för att använda dem. Nulägesbeskrivningen kommer att bilda utgångspunkt för den fortsatta havsplaneringsprocessen.

Ambitionen är att arbeta i en bred och öppen process, där alla intressenter ska medverka. För att presentera och diskutera nulägesbeskrivningen håller HaV en serie konferenser både på nationell och på regional nivå under våren.

I den här djupdykningen presenterar HaV analys och slutsatser från arbetet med nulägesbeskrivningen och vi vill använda tillfället för att fånga upp synpunkter och ytterligare kunskap.

3 Hur använder vi pengarna bäst? Erfarenheter och nya idéer

Thomas Johansson, HaV

"Anslaget för Åtgärder för Havs och Vattenmiljö" är det officiella namnet på de 670 miljoner kronor till vattenvårds-åtgärder som Havs och vattenmyndigheten har att fördela och samordna. Anslaget är ett kraftfullt verktyg som kan utvecklas, så att resurserna får största möjliga effekt.

HaV har utvärderat de projekt som finansierats sedan anslaget etablerades och det har gett oss värdefull kunskap. Utvärderingen visar bland annat att det är viktigt att hitta rätt aktörer, rätt typ av insatser och att jobba kostnadseffektivt. Det är också viktigt att vi blir bättre på att tillvara erfarenheter och kunskap från genomförda projekt.

I den här djupdykningen informerar vi om våra erfarenheter, om hur vi kan utveckla arbetet och om finansieringsmöjligheter. Och vi ser fram emot att få värdefulla synpunkter tillbaka. Hur ser behoven ut och hur jobbar vi smartast för att pengarna ska göra mest nytta?

4 Forskning för miljö kvalitetsmålen – vad behöver du för ny kunskap framöver?

Anna Ek, HaV
Pia Norling, HaV

Havs och vattenmyndigheten finansierar forskning tillsammans med Naturvårdsverket. Syftet är att få den nya kunskap vi behöver för att nå våra miljö kvalitetsmål. HaV samverkar också med andra forskningsfinansiärer såsom Formas och Mistra om deras forskningsområden. Målet är att forskning och utvecklingsprojekt ska bli ett stöd i arbetet för en bättre vattenmiljö.

Men har vi rätt kunskap om miljöproblemen? Vet vi tillräckligt om våra arter och deras livsmiljöer? Behöver vi mer forskning om åtgärdsmetoder och styrmedel?

I den här djupdykningen presenterar vi en del av den spännande pågående forskning som berör våra vattenmiljöer och öppnar sedan för en diskussion om vilken forskning du tycker vi behöver satsa på, och inom vilka områden och projekt du tycker att HaV bör arbeta framöver för att finna ny kunskap.

5 Vad kan vi göra åt försurningen av haven? What can we do about ocean acidification?

Thomas Klein, Johanna Andreasson, HaV
Cecilia Lindblad, Naturvårdsverket
Sam Dupont, inst. för biologi och miljövetenskap, Göteborgs universitet

This seminar will be partly in English.

De senaste åren har försurning av haven uppmärksammats som en allvarlig miljöfråga. En fjärdedel av all koldioxid som vi släpper ut i atmosfären blir till kolsyra i havsvattnet. Sedan industrialismens början har det gjort världshaven 30 procent surare. Det är en förändring av havsmiljön vars omfattning och snabba förlopp saknar motstycke i modern tid.

Havens försurning hotar att helt förändra både den kemiska och biologiska balansen i havsvattnet. För att kunna motverka utvecklingen krävs internationellt samarbete.

Havs- och vattenmyndigheten, HaV, deltar i flera internationella samarbeten för en bättre havsmiljö. Vi ansvarar även för det nationella miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Välkommen till en workshop där vi kan diskutera problemet. Vad kan vi göra åt havsförsurning inom det svenska miljömålssystemet? Hur bör frågan om havsförsurning hanteras globalt och inom EU? Vilken miljöövervakning och vilken forskning behövs för att vi ska klara det? Vilka initiativ och nätverk är viktiga för att driva frågan framåt?

6 After the tsunami – the restructuring of vital ecosystems

Peter Funegård, HaV
Dr. Donald Macintosh, MFF Senior Advisor

The 2004 tsunami in the Indian Ocean devastated a large number of coastal communities and damaged ecosystems like mangrove forests, coral reefs and seagrass beds.

Since 2007 Sweden, through Sida, has co-financed an international initiative for the restructuring of damaged ecosystems in areas where poor coastal populations are striving to improve their living conditions.

The Mangroves for the Future (MFF) programme also entails educating the local inhabitants, plus relevant authorities and agencies, to help them mitigate the negative effects of climate change, including rising sea levels and more severe storm conditions. Ten countries participate in MFF, from Vietnam to Pakistan, including the island nations of Sri Lanka, Maldives and Seychelles. Donald Macintosh, the first MFF Coordinator, and now its Advisor, tells about the activities and we will discuss the results achieved so far. We will also talk about what can further be done to adapt to climate change, a serious threat to the future livelihood of coastal peoples in the region.

This seminar will be held in English.

Hello, Prof. Don Macintosh, Senior Adviser, Mangroves for the Future (MFF) initiative, participating at the HaV Forum with Djupdykning No 6: After the tsunami – the restructuring of vital ecosystems

– At the HaVForum I am looking forward to sharing MFF's experiences in trying to improve the well-being of traditional coastal communities in South and Southeast Asia by applying an ecosystem-based approach, especially since Sida has provided core programme support to MFF since its beginning in 2007.

7 Gruvindustrin växer – finns det en konflikt mellan nya jobb och miljö?

Anders Lundqvist, Swemin
Sophie Carler, Jernkontoret
Magnus Langendoen, Länsstyrelsen Västerbottens län
David Berggård, Länsstyrelsen
Carl Haux, toxikolog, konsult
Hans Blanck, Göteborgs universitet
Johan Strandberg, Svenska miljöinstitutet, IVL

Intresset för gruvbrytning i Sverige har ökat starkt. Varje nytt projekt skapar förhoppningar om lokal tillväxt och nya arbets-tillfällen. Men samtidigt dyker också ofta farhågor upp om miljöproblem. Hur påverkas till exempel vattnet i de berörda områdena? Finns det risk att miljömålet levande sjöar och vattendrag inte kan uppnås?

Den här djupdykningen är till för att reda ut frågor kring gruvnäringens betydelse och de risker för miljöstörningar som finns. Vilka blir effekterna på ekosystemen, och använder vi rätt verktyg för att upptäcka dem? Vad kan branschen göra för att minska sin miljöpåverkan och öka miljöutrymmet för nyetableringar och expansion? Vilken gruva har rätt till det miljöutrymme som finns, en etablerad verksamhet eller kan den som önskar starta en verksamhet kräva att få en del av utrymmet? En annan viktig fråga är hur vi kan göra för att snabba upp tillståndprocessen utan att skyddet för människor och miljö försämras.

Välkomna för att diskutera möjliga styrmedel och förslag till åtgärder för att balansera de intressen som kan krocka med varandra när gruvindustrin växer.

8 Läkemedel i vattnet – miljöeffekter och reningsteknik

Margareta Lundin Unger, HaV
Charlotte Unger, Läkemedelsverket
Christina Rudén, Stockholms universitet
Berndt Björleinius, Kungliga tekniska högskolan, KTH

Att läkemedel och andra kemikalier som hamnar i vattenmiljöer runt omkring kan medföra problem är en fråga som har uppmärksammats under senare år. Läkemedelsrester som sköljs ut via avlopp kan påverka fisk och groddjur. Resistens mot antibiotika riskerar att spridas i naturen och ämnena kan även dyka upp i dricksvatten. Läkemedel är ofta stabila substanser som anrikas i naturen och stannar i ekosystemen.

Hur stora är riskerna med läkemedel i vattnet och hur kan vi komma tillrätta med de oönskade ämnena?

I den här djupdykningen vill vi diskutera problemen, till exempel vilka effekter de har på vattenlevande organismer, och hur vi långsiktigt kan säkra dricksvattnet från ökade halter av läkemedelssubstanser. Vi kan också presentera ny lovande teknik med syfte att rena vattnet från sådana här miljöstörande ämnen.

9 En nationell strategi för framtida vattenkraft

Johan Kling, HaV
Ingela Lindqvist, Energimyndigheten
Claes Hedenström, Vattenfall

Framtidens svenska energisystem kräver att vi bygger ut vattenkraften. Samtidigt har vi höga ambitioner när det gäller att bevara den biologiska mångfalden och känsliga vattenmiljöer i älvar och insjöar. Men ett större uttag av energi från vattenkraft påverkar miljön negativt. Det finns därför ett behov att väga de två målen mot varandra och ta fram en strategi för hur de ska förenas.

HaV samarbetar med Energimyndigheten i ett projekt för att ta fram en nationell strategi som beskriver hur vi kan öka energiproduktionen från vattenkraft samtidigt som vi följer de nationella miljömålen och de EU-direktiv som reglerar god vattenmiljö och garanterar en stor artrikedom i våra vatten.

En viktig del av projektet är att ta fram metoder för att värdera naturvärden respektive energivärden i de olika vatten-systemen i Sverige och hur man kan göra avvägningar mellan dem.

Strategin ska vara en vägledning för var miljöåtgärder kan göra nytta med minst inverkan på energisystemet, men också var det kan vara olämpligt att genomföra miljöförbättrande åtgärder med hänsyn till energisystemet. Vi berättar om projektet och tar in synpunkter på arbetet.

Hallå där
Marlene Olsson Cipi,
naturvårdare,
Umeå kommun

Vad ser du fram
emot på forumet?

– Jag har tidigare mest arbetat med skogs- och vatten-frågor men arbetar i dag med vattenförvaltning, främst EU:s ramdirektiv för vatten. Det är mitt första besök på forumet och jag ser fram emot att få lära mig mer om havsfrågor som är ett nytt område för mig.

Jag är också intresserad av att gå på djupdykningar om nyheter inom skogs- och vattenområdet. Klimatfrågan är också väldigt spännande, det ser jag fram emot att få höra mer om.

10 Ekosystembaserad fiskförvaltning – vad innebär det?

Mårten Åström, Karin Bjerner och Jens Persson, HaV
Sara Bergek, Sötvattenslaboratoriet, SLU Aqua
Andreas Bryhn, Kustlaboratoriet, SLU Aqua

Den här djupdykningen går ut på att diskutera och förankra vad fiskförvaltning enligt ekosystemansatsen kan innebära. Vi vill utforska begreppet; vad betyder det egentligen, hur gör man? Vilka blir konsekvenserna?

Idag förvaltar vi för det mesta fiskbestånd som om de vore separata enheter utan koppling till andra delar av ekosystemen eller annan mänsklig verksamhet som påverkar ekosystemen i vatten. På Havs- och vattenmyndigheten planerar vi att utveckla och testa fiskförvaltning enligt ekosystemansatsen i form av ett större försök i någon av de stora sjöarna, eller ett kustområde, med start 2015.

För att klara av en sådan långsiktig satsning krävs ett brett deltagande och engagemang från länsstyrelser, vattenvårdsförbund, kommuner, fiskare, fritidsfiskare, naturintresserade, miljöintressenter och alla andra som nyttjar och ser värden i våra vatten. Projektet är i ett tidigt skede och vi ser denna djupdykning som en chans att få era idéer och synpunkter på vad fiskförvaltning enligt ekosystemansatsen kan vara.

SLU Aqua kommer att presentera en litteraturstudie av en del av den kunskap och erfarenhet som finns på området som utgångspunkt för diskussionen.

11 Waking the deads – vet du hur mycket fisk det fanns förr? Kan vi få tillbaka den rikedom?

Håkan Carlstrand, Andreas Sundelöf, Stig Thörnqvist, HaV
Karl Hellervik, Sjöfartsmuseet Akvariet, Göteborg
Mattias Sköld, Henrik Svedäng,
Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU Aqua

Det är lätt att tappa det historiska perspektivet och glömma bort hur det var för bara 50 år sedan. Genom att ta del av kulturhistoriska samlingar på museer och studera gamla fångstdata och provtråningar kan vi se hur fiskbestånden verkligen har förändrat sig de senaste hundra åren.

SLU Aqua har utifrån data från 1859 och framåt gjort analyser över hur fiskfaunan i Kattegatt och Skagerrak såg ut tidigare. Vilka arter var vanliga förr och vilka har försvunnit? Hur gamla och stora kunde fiskarna då bli, vilka mängder fick man upp och var fanns fisken?

Målet med den här djupdykningen är att använda kunskapen om hur haven såg ut några generationer tidigare för att diskutera vart vi vill komma idag. Vilken målbild ska vi ha i arbetet för att bevara och restaurera Kattegatt och Skagerrak?

På workshopen berättar Bohusläns museum och SLU Aqua om hur fisket och fiskbestånden såg ut för inte så länge sedan och vad som är möjligt att göra för att återställa fiskrikedomen. Under workshopen ges det utrymme för deltagarna att själva berätta om sina erfarenheter och komma med förslag på forskningsprojekt och åtgärdsinriktade lösningar.

12 EU:s nya gemensamma fiskeripolitik – hur ska den leda till ett hållbart fiske?

Malin Wilhelmsson, Karin Linderholm, Johan Stål, HaV
Jocke Hjelm, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU Aqua

Hur ska den nya gemensamma fiskeripolitiken leda till ett hållbart fiske? EU:s nya gemensamma fiskeripolitik ger oss förutsättningar för att skapa ett långsiktigt hållbart fiske. Där finns krav om maximal hållbar avkastning (MSY) med tydliga tidsramar, fleråriga planer och landningssskyldighet, det som i folkmun kallas "utkastförbud".

För att anpassa reglerna kring fisket till mer lokala förutsättningar vilar den nya politiken på en regionaliseringstanke. Men regionaliseringen ställer också stora krav på samverkan mellan medlemsstaterna och de rådgivande nämnderna inom en viss region.

Vi vill informera om de nya ramarna och diskutera hur vi bäst ska använda oss av dem för att komma dit vi vill när det gäller fiskeriförvaltningen. SLU Aqua kommer också att göra en djupdykning kring MSY-begreppet och vad det innebär. Välkomna att tillsammans med oss diskutera hur bland annat detta kan bidra till ett långsiktigt hållbart fiske.

13 Sjöfarten och havsmiljön

Björn Sjöberg, HaV
Ida-Maja Hassellöv, inst. för sjöfart och marin teknik, Chalmers
Carl Carlsson, Sveriges redareförening

Det mesta av världens gods transporteras till sjöss och för varje år ökar mängderna. Hur påverkar saker som ballastvatten, svavelutsläpp och undervattensbuller miljön i och kring havet? Vilka nya regelverk och teknikutveckling behövs för att klara miljön?

I den här djupdykningen beskriver vi övergripande sjöfartens miljöpåverkan och möjliga lösningar. Sjöfartsnärings presenterar sin bild av läget och vad branschen gör för att påverka i en positiv riktning. Vi vill också ge våra tankar kring HaV:s roll i arbetet med att minska sjöfartens miljöpåverkan, och diskutera vad andra aktörer kan förvänta sig av oss.

Medverkar gör Ida-Maria Hassellöv, som forskar på ekotoxikologiska effekter av låga koncentrationer av olja, samt effekter i marin miljö av sjöfartens utsläpp av försurande gaser och tillämpning av rökgasreningsmetoden seawater scrubbing.

Carl Carlsson är sekreterare för Redareföreningens Kommité för Miljö och teknik som verkar för att sjöfartens miljöpåverkan reduceras och vill bidra med ökad kunskap om sjöfartens miljöpåverkan.

14 Blå tillväxt och blå miljö – hur hänger de ihop?

Joacim Johannesson, HaV
Åsa Andersson, Världsnaturfonden WWF
Bo Lindholm, koordinator Östersjöinitiativet
Susanne Lindegårth, Blue Growth Sweden, Göteborgs universitet

Blå tillväxt är namnet på en långsiktig strategi, framtagen av EU-kommissionen, som ska stödja ekonomisk tillväxt i hela Europas havssektor.

Hav, sjöar och vattendrag är en resurs för företag, regioner och länder. Samtidigt finns det stora miljöutmaningar att lösa för att vi ska ha fungerande ekosystem och välfärd även i framtiden. I den här djupdykningen vill vi diskutera hur vi får en blå tillväxt som ger ekonomisk utveckling och samtidigt är miljösäker och hållbar – eller till och med miljönyttig!

Havs- och vattenmyndigheten har en pådrivande och samlande roll för blå tillväxt i Sverige, i nära samarbete med regeringskansliet och de myndigheter som arbetar med tillväxt och innovationsfrågor.

15 Åtgärder i skogen, för vattnet

Per Olsson, HaV
Elisabet Andersson, Skogsstyrelsen

Sveriges landareal består till över hälften av skog. Kontaktytan mellan den brukade skogsmarken och vatten är därför stor och det gör att skogsbruket kan ha stor påverkan på miljön i vattendrag, sjöar och hav.

Skogsstyrelsen ska enligt det åtgärdsprogram som gäller fram till 2015, efter samråd med Havs- och vattenmyndigheten, ta fram underlag och utveckla föreskrifter och andra styrmedel för att bibehålla eller förbättra kvalitén i våra vatten. Några exempel på områden man har arbetat med i det programmet är frågor kring känsliga biotoper, kväveläckage från hyggen, skyddsdikning och körskador.

Arbetet med att föreslå åtgärder till Skogsstyrelsen inför nästa omgång åtgärdsprogram, det som ska gälla 2016–2021, har börjat. Det viktiga är att styrmedlen anpassas så att de i slutändan får den önskade effekten när skogen brukas.

Vi presenterar en analys av läget i arbetet med vattenförvaltningen i skogen. Därefter ägnar vi tiden åt att diskutera vilka åtgärder som bör skrivas in i det kommande åtgärdsprogrammet.

16 Ska man få fiska i de skyddade havsområdena?

Lena Tingström, HaV
Antita Tullrot, Länsstyrelsen Västra Götaland och Kosterhavets nationalpark

Havs och Vattenmyndigheten ska tillsammans med kustlänsstyrelserna utveckla arbetet med att reglera fisket inom Natura 2000-områden, naturreservat och nationalparker i havet. Både miljöbalken, fiskelagen och EU:s gemensamma fiskeripolitik kan användas och för att få bästa resultat måste det göras bedömningar i varje enskilt fall. Frågor som hur man ska fiska och med vilka metoder ska kunna avgöras med ett säkert underlag.

Med hjälp av statistik från yrkesfisket kan HaV skapa kartor som visar var, när och hur fisket sker. Kartorna kan hjälpa länsstyrelsen att peka ut de områden där fiske kan innebära problem för skyddsvärda miljöer och arter.

Vi bjuder in till en Djupdykning där vi tittar på hur det här kartmaterialet kan användas. Är allt fiske som bedrivs i de här områdena skadligt för den värdefulla naturen? Och hur man kan skapa en långsiktig reglering som säkerställer att målen med de skyddade områdena uppfylls?

17 Främmande arter skapar nya utmaningar inom övervakningen

Lars Johan Hansson, Erland Lettevall
och Jakob Bergengren, HaV

Havs- och vattenmyndigheten ansvarar i samråd med Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning, SGU, för att miljön i hav, kuster, sjöar och vattendrag samt grundvatten kontinuerligt övervakas, liksom bestånden av fisk som fiskas kommersiellt.

Metoder och system för övervakning och datainsamling behöver ständigt ses över. Spridningen av främmande arter är ett stort hot mot den biologiska mångfalden i våra vatten och ett viktigt område för övervakningen. Flera EU-direktiv och de nationella miljökvalitetsmålen kräver att vi har en god övervakning av akvatiska främmande arter.

Det finns också sedan april i år en EU-förordning för hur vi ska hantera främmande arter som dyker upp hos oss.

I vår Djupdykning beskriver vi hoten och problembilden för några arter och diskuterar utmaningar och möjligheter att övervaka främmande arter i våra vatten.

18 Att skydda dricksvattnet – kan det bli för mycket regler?

Susanna Hogdén, HaV
Ulf Wickström, jurist, Lantbrukarnas Riksförbund, LRF
Emy Ekholm, miljö- och hälsoskyddsinspektör, Halmstad kommun

Vatten är vårt viktigaste livsmedel. Därför inrättar vi vattenskyddsområden för att skydda samhällets viktigaste vattentäkter. Möjligheten att inrätta vattenskyddsområden har använts sedan 1940-talet, men genom åren har myndigheternas arbetssätt och miljölagstiftningen genomgått stora förändringar.

Vi undrar hur vi gemensamt kan vidareutveckla arbetet med att inrätta vattenskyddsområden så att vi säkerställer ett rent och hälsosamt dricksvatten utan att samtidigt skapa en ohanterlig börda av regler som försvårar arbetet för både myndigheter och näringar.

Den här workshopen sätter vattenskyddsarbetet i ett perspektiv från äldre vattenlagen till miljöbalken och ställer frågan, vart är vi på väg?

LRF – Lantbrukarnas Riksförbund, redovisar lantbrukarnäringsens förslag till nya sätt att arbeta där branschen själv tar ett större ansvar. Representanter för tillsynsmyndigheterna – kommuner och länsstyrelser – får ge sin syn på frågan. Vi ser fram emot en öppen diskussion om möjliga vägval i den här utvecklingsprocessen där en viktig fråga är att hitta rätt balans mellan regleringar och eget ansvar.

19 Det första samlade svenska åtgärdsprogrammet för Östersjön och Västerhavet

Linda Rydell och Ylva Engwall, HaV
Juha Salonsaari, Vattenmyndigheten Bottenhavet

Nu är det dags att ta fram åtgärdsprogrammen för havsmiljödirektivet och vattendirektivet som ska leda till en bättre miljö i Östersjön och Västerhavet. De två åtgärdsprogrammen tar ett samlat grepp på vattenmiljön i både Östersjön och Västerhavet. Och för att det ska bli bra behöver vi få fatt i alla goda idéer och baka in dem i vårt förslag till åtgärdsplan som ska vara färdig för remiss i höst.

På många områden pågår redan åtgärder för en bättre havsmiljö, till exempel förvaltning av marina skyddade områden, insamling av marint skräp och insatser för att minska läckage av närsalter till havet. Men vilka ytterligare insatser behövs och hur kan vi hjälpas åt?

I den här djupdykningen ger vi en kort bakgrundsinformation och hoppas sedan få en bra dialog med goda förslag och tankar från er som vi tar med oss i arbetet. Vi presenterar pågående projekt och diskuterar de viktigaste problemen.

20 Hållbart och rättvist globalt nyttjande av hav och fisk

Karin Sjölin Frudd, HaV
Inger Näslund, Världsnaturfonden, WWF

Enligt Politiken för Global Utveckling, PGU, ska Sverige medverka till fattigdomsbekämpning och säker livsmedelstillgång för fattiga. Denna djupdykning kommer att analysera hur fiske, vattenmiljöskydd och rättvis livsmedelsörjning samverkar med EU:s nya externa fiskeripolitik som utgångspunkt. EU:s fiskeripolitik har under de senaste åren genomgått en genomgripande reform. Bland annat finns nu lagtexter som behandlar EU:s fiske i fjärran vatten.

Vi lägger särskilt fokus på slutsatser från den internationella konferens om globala trender i fiskförvaltningen som HaV anordnade tidigare i år. På vilket sätt kan nya regler för EU:s fjärrfiske förbättra havsmiljö och skapa en rättvisare resursfördelning? En central regel är att EU bara får fiska på så kallade överskottsresurser. Hur vet man vad som är överskott? Vems är egentligen det fiske man fördelar? Läs gärna rapporten från internationella konferensen i förväg: www.havochvatten.se/globalfishconf

Knytkonferens

Under passet Knytkonferensen bjuds vi på en picknick av miniföreläsningar om allt från riskerna med smittspridning via vatten till storspiggens betydelse för Östersjöns ekosystem.

Drygt trettio av Havs- och vattenforums deltagare har tagit med sig egna aktuella projekt från hela Sverige. Varje miniföreläsning är 10 minuter lång, inklusive frågestund, sedan pinglar vi i en klocka när det är dags att byta till en annan monter. Du kommer alltså inte att hinna lyssna till alla. Välj de fyra du tycker verkar mest intressanta!

1 Att arbeta med vattenkvalitet- och kvantitetsutredningar i praktiken

Theres Söderberg, Sweco
www.sweco.se

Det finns många källor som påverkar recipienten exempelvis dagvatten, reningsverk, industri samt läckage från åkermark och skog. Kraven som ställs på utredningar om recipientpåverkan, när det gäller både vattenkvalitet och vattenkvantitet, varierar mellan olika län och kommuner i Sverige. En god vattenkvalitet har inte alltid största fokus. I ett konkret exempel – en ny stadsdel – ger vi en översiktlig bild av det komplexa arbetet.

2 Systematiska utvärderingar – konsten att sammanställa forskning

Sif Johansson, Matilda Miljand och Anna Metzger, EviEM, Mistras råd för evidensbaserad miljövard
www.eviem.se

Hur kan man sammanställa hundratals vetenskapliga rön till en översiktlig rapport? EviEM presenterar den systematiska utvärderingsmetoden, från fråga till svar på åtta minuter och visar hur den kan användas för att sammanställa stora mängder forskning på ett lättillgängligt sätt. Vi använder den pågående utvärderingen Kan reduktionsfiske ge bättre vattenkvalitet i övergödda sjöar? som exempel.

3 Kustfisket och det hållbara samhället

Ida Wingren, forskningsprojekt om Hållbart Fiske ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv, Lunds Universitet
www.hallbartfiske.blogg.lu.se/sample-page/

Kan fiskeförvaltning bidra till att bygga ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart samhälle? Vad krävs och finns förutsättningar? I forskningsprojektet Hållbart fiske undersöker vi det, jämte villkoren för småskaligt fiske. Kom till vår monter på Knytikonferensen och diskutera hållbart fiske och individuella överförbara kvoter (ITQ). Passa på att svara på vår minienkät om värderingar kring hållbart fiske. Resultatet kommer att användas i projektet.

4 Miljökvalitetsmålen – ett gigantiskt samarbete

Ann Wahlström, Naturvårdsverket
www.miljomal.nu

Det svenska miljömålssystemet har kallats världens största samverkansprojekt och är unikt. Den årliga utvärderingen visar att många mål inte kan nås till 2020, men för vissa mål ser det ljusare ut. Är det tack vare bra samarbete mellan olika aktörer i samhället? Kan vi stärka arbetet för att nå de vattenanknutna målen?

5 Tips och råd från vattenråd

Christel Strömsholm Trulsson, Segeåns vattendragsförbund och vattenråd
www.segea.se

Segeåns Vattendragsförbund bildades 1988, kort därefter anlades de första våtmarkerna i avrinningsområdet och sedan dess har det blivit 90 hektar. Idag har vi blivit Segeåns vattendragsförbund och vattenråd och förutom dammar och våtmarker jobbar vi nu även med alternativa lösningar för reducering av kväve och fosfor samt med vattendragsrestaurering. Vi bjuder på våra erfarenheter – hur vi finansierar, samarbetar och tänker. Lyssna på våra tips för smarta lösningar.

6 Åtgärder för Levande kust – vilka blev nyttorna för samhället?

Mats Ivarsson, Enveco miljöekonomi
www.enveco.se

På Ingarö i Stockholms skärgård har sedan 2011 en rad insatser gjorts för att återfå den vattenkvalitet och de fiskbestånd som fanns i vikarna vid 1900-talets början. Har satsningen även varit positiv för boende, besökare och verksamhetsidkare? Enveco Miljöekonomi AB har undersökt hur nyttor och konsekvenser av åtgärderna upplevs av boende och andra intressenter. Detta är en viktig pusselbit när kostnader för en bättre havsmiljö ska motiveras.

7 Remibar – fria vandringsvägar i vattendrag

Ida Schönfeldt, Trafikverket
Sofia Perä, Länsstyrelsen Norrbottens län
www.trafikverket.se/remibar

I Sverige finns många ställen där vägar korsar vattendrag. Mer än var tredje sådan korsning är byggd så att den hindrar vattenlevande arter från att passera. Hösten 2011 startades projektet Remibar, med syfte att åtgärda trummor och dammar i fem stora vattensystem i norra Sverige, så att vattenlevande djur får fria vandringsvägar. Totalt ska drygt 300 vandringshinder åtgärdas. Hör om erfarenheter från ett av Sveriges största åtgärdsprojekt i sötvatten!

8 VISS – nu även med information om vattenåtgärder

Juha Salonsaari, Vattenmyndigheten Bottenhavet
www.viss.lansstyrelsen.se

VISS (Vatteninformationssystem Sverige) är en databas över Sveriges större sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten. I syfte att skapa en översikt och ett användbart planeringsverktyg över vattenrelaterade åtgärder har vi utvecklat en ny del i VISS. Ett planeringsverktyg som innehåller verksamheter som kalkning, fiskvård, miljöstöd, industrier, reningsverk med flera underlättar för den som ska planera och prioritera ytterligare åtgärder. Vi berättar mer om Åtgärder i VISS och visar hur du kan ha nytta av den.

9 Nordiskt fiskerisamarbete för ett bättre klimat

Staffan Waldo, AgriFood Economics Centre, (SLU och Lunds universitet)
www.agrifood.se

Internationellt samarbete behövs för att minska utsläpp av koldioxid från yrkesfisket. Men det är inte främst koldioxidskatt och andra energipolitiska styrmedel som ger effekt utan fiskeripolitiska. En forskarstudie (Nordiska Rådet) visar att koldioxidutsläppen nästan halveras om man låter fiskbestånden öka till optimala nivåer och flottan reduceras så att fartygens kapacitet utnyttjas maximalt. Enerkipolitiska styrmedel ger betydligt mindre effekt.

10 Mälaren – en sjö för miljoner (mer)

David Liderfelt, Mälarens vattenvårdsförbund
www.malaren.org/projekt/2013/11/projektet-malaren-en-sjo-for-miljoner/

Mälaren – en sjö för miljoner, är 20 kommuner inom Mälarens avrinningsområde som samverkar för att säkra vattenresurserna. Kommunernas arbete med, och påverkan på, vatten är komplext och har många beståndsdelar. Hälhetsperspektiv och samverkan är helt avgörande för att lyckas. Syftet med MER är att stötta kommunerna med kunskapsunderlag, erfarenhetsutbyten och säkerställande av finansiering för nödvändiga åtgärder.

11 Svenskafiskeregler.se

Adam Johansson, Länsstyrelsen Jönköpings län
www.svenskafiskeregler.se

Det är inte lätt att hålla sig uppdaterad på regler om minimimått och fredningstid och annat som gäller för fritidsfiske i olika områden. Men nu har Länsstyrelsen och HaV skapat www.svenskafiskeregler.se där man klickar sig in via en karta och får en samlad bild av regelverket. Svenska fiskeregler ska hjälpa människor att göra rätt, så att vi kan ha ett fiske i framtiden också.

12 BalticFlows – övervakning och hantering av ytavrinning i stad och land

Gunilla Lindgren och Helena Brunnkvist,
Länsstyrelsen Uppsala län
www.balticflows.eu

Hur hanteras höga vattenflöden i tätort och jordbruksområden runt om i Östersjöns avrinningsområde? Hur dimensioneras dagvattenhantering och hur jobbar man med att förebygga översvämningar och erosion? Projektet BalticFlows, där 17 organisationer från fem Östersjöländer deltar, kartlägger behovet av, och samlar kunskap om olika metoder att hantera ytavrinning. Syftet är att skapa en regional kompetensresurs och underlätta utveckling av ny teknik och metoder.

13 Hantera smittspridning via vatten

Anna Nordström, Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA
Amelia Morey Strömberg, Utvecklingscentrum för vatten på Campus Roslagen i Norrtälje
www.vattencentrum.se/pagaende-projekt/smittskydd-i-vattenskydd

På senare år har medvetenheten om vatten som potentiell smittväg ökat. SVA leder de kommande tre åren ett projekt med syfte att stärka samhällets förmåga att hantera och minska risken för smittspridning via vatten. Vi vill visa ett intressant arbete som Utvecklingscentrum för Vatten i Norrtälje har startat, där man tittar på hur smittskyddsfrågan hanteras vid inrättande av nya vattenskyddsområden.

14 VA-guiden – samarbete för små avlopp, dagvatten och VA-planering

Mats Johansson, VA-guiden
www.vaguiden.se

Vi vill prata om de många kopplingar som finns mellan VA-frågor och vattenplanering, vattenförvaltning och åtgärdsarbete. Vi tänkte också berätta om våra bästa lärdomar från konferensen Vatten Avlopp Kretslopp (VAK 2014) som hölls i mars i år och hade temat "Samarbete och samverkan". Bland annat gjorde de 450 deltagarna där en övning om prioriteringar på nationell nivå. Välkommen till vår monter på knytkonferensen!

15 Vattenöversikt för Lerums kommun

Åsa Bergsten och Gunilla Rådman, Lerums kommun
www.lerum.se

Lerums kommun har som vision att bli Sveriges ledande miljökommun 2025. Vi använder Vattenöversikten i arbetet med att säkerställa god ytvattenkvalitet. Den beskriver status i sjöar och vattendrag och redovisar tydliga mål och åtgärder inom olika områden. Se hur en kommun kan arbeta för att uppfylla Vattendirektivet. Vi beskriver processen, från politiskt beslut till det praktiska genomförandet av åtgärderna.

16 Statusklassning 2013 – vattendirektivets andra cykel

Fredrik Gunnarsson, Vattenmyndigheten Västerhavet
Kartläggning av vattnet på www.viss.se

Andra vattenförvaltningscykeln är nära sitt mål och inom statusklassningen är det en hel del förändringar som gjorts från förra varvet. Ett antal hjälpredor har tagits fram och länen har använt dem som vägledning för att göra arbetet enhetligt. Vi ser att resultatet för denna cykels klassningar kommer att skilja sig från förra årets klassningar och i första hand beror detta på bättre bedömningsgrunder.

17 Storspiggen – en liten fisk med stor betydelse för Östersjön

Jens Olsson och Ulf Bergström,
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU,
Inst. för akvatiska resurser, Kustlaboratoriet
www.slu.se

Behöver vi göra något för att minska bestånden av spigg i Östersjön? Vad finns det i så fall för lämpliga förvaltningsåtgärder? Vi visar den explosionsartade utvecklingen av Östersjöns storspiggsbestånd – hur det ser ut i olika delar av Östersjön och möjliga orsaker till ökningen. Vi belyser även spiggens centrala roll i kustekosystemet; för andra fiskarters reproduktion och för övergödningssymptom som påväxt av trådalger.

18 Restaurering av Vindelälvens biflöden

Johanna Gardeström, Vindel River LIFE,
Landskapsekologi, EMG, Umeå Universitet
www.vindelriverlife.se

Under flottningsepoken rätades många vattendrag i Sverige ut och rensades på sten. Numera vet vi vilken negativ påverkan det har på ekosystemen. Projekt Vindel River Life restaurerar 22 biflöden till Vindelälven. Vi gör dem krokigare, bredare och stenigare, så att flödet går långsammare och fler arter trivs. Fyra år in i projektet ser vi tillbaka på ett framgångsrikt samarbete mellan många olika aktörer. En fungerande dialog mellan praktiker, historiker och ekologer har varit en förutsättning för att lyckas.

Hallå där Ida Carlén från projekt SAMBAH som medverkar på knytkonferens 20 med miniföreläsningen Visst kan vi rädda tumlaren i Östersjön Vad ser du fram emot på forumet?

– Jag ser fram emot att träffa kollegor från hela Sverige och höra vad som händer just nu. Jag ser också fram emot att sprida kunskap om tumlaren och projektet SAMBAH där vi undersöker abundans och utbredning av tumlare i Östersjön.

19 Ny jordartskarta över åkermarken – ett viktigt verktyg i miljöarbetet

Carina Carlsson Ross, Jordbruksverket
Faruk Djodjic, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
www.jordbruksverket.se/jordart

Med hjälp av 13 000 jordprover från åkermark som Jordbruksverket samlat in och analyserat, samt ytterligare 2 000 prover från miljöövervakningen, har SLU tagit fram en ny, mer högupplöst, jordartskarta för Sverige. Det finns även kartor för pH, växttillgänglig fosfor, kalium, magnesium och kalcium, samt indikatorer för fosforbindning. Vi visar den nya datamängden, vad den kan användas till och hur man får tillgång till den.

20 Visst kan vi rädda tumlaren i Östersjön

Ida Carlén, Projekt SAMBAH
www.sambah.org

Vet du hur många tumlare som finns i Östersjön? Att den är akut hotad, känner många till, men tack vare samarbetet mellan alla östersjöstater i projektet SAMBAH finns nu helt ny kunskap om tumlarens utbredning i Östersjön. Utifrån den kan vi ta nya tag i förvaltningen, för skydd av viktiga områden och övervakning enligt både havsmiljödirektivet och art- och habitatdirektivet.

21 Fiska mer eller mindre och vad? Om biologiska råd för fiskarter på kusten

Anna Lingman, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, inst. för akvatiska resurser, Kustlaboratoriet
www.slu.se

ICES (Internationella Havsforskningsrådet) har koll på, och ger råd om fiskbestånd som är kvoterade av EU. Men de andra arterna då? Abborre, gädda, gös, piggvar, sik, siklöja, skrubbskädda och ål – vi vill ha ett hållbart fiske på dem också. SLU sammanställer och analyserar varje år kunskap om bestånden och deras miljö. Resultaten presenteras i rapporten "Fiskbestånd i hav och sötvatten" och är en förutsättning för en bärkraftig fiskförvaltning.

22 MACRO-DB – verktyg för riskbedömning av läckage av bekämpningsmedel

Mikaela Gönczi, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Kompetenscentrum för kemiska bekämpningsmedel, CKB
www.slu.se/ckb

Vi visar verktyget MACRO-DB som simulerar hur bekämpningsmedel läcker ut i yt- och grundvatten. Baserat på markväxt- och väderförhållanden, samt ämnens inneboende egenskaper beräknar modellerna vid vilken koncentration ett ämne riskerar att läcka till vattenmiljön. Modellen används vid prövning av tillstånd för olika växtskyddsmedel inom vattenskyddsområden. Främsta målgrupperna är handläggare på kommuner, rådgivare och lantbrukare.

23 Koll på främmande arter som trivs i Ringhals kylvatten

Björn Fagerholm, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, inst. för akvatiska resurser, Kustlaboratoriet
www.slu.se

Nyligen startades ett program vid Ringhals kärnkraftverk med fokus på främmande arter. Det varma kylvattnet kan skapa en passande livsmiljö för arter som annars inte skulle överleva och därför är det viktigt att det ingår i miljöövervakningen. Projektet är fortfarande i sin pilotfas, men tre arter som hittills observerats är sargassosnärlja, rödsvansing och japanskt jätteostron. De är alla invasiva arter, som kan tränga undan inhemska arter och orsaka problem.

24 Vänerndag

Jonas Andersson, Länsstyrelsen Värmland
www.lansstyrelsen.se/varmland

Vi vill berätta om Länsstyrelsen Värmlands arrangemang Vänerndag. Den 7 juni kl 10–17 fylls Värmlandskajen i Karlstad av aktiviteter både på land och i vattnet. På plats kommer olika utställare, alla med någon koppling till Vänerndag, att visa upp sina verksamheter. En dag för hela familjen. Vi berättar mer om vårt spännande program för Vänerndag.

25 Havet – en lyxfälla eller kassako

Mattias Rust, Världsnaturfonden, WWF
www.wwf.se

Skillnaderna mellan en frisk och sjuk Östersjö är ett regional mervärde på flera hundra miljarder kronor. Korta tillväxtperspektiv och spretig och bristfällig förvaltning gör att vi missar långsiktig samhällsnytta. Det visar den studie som WWF gjort i samarbete med Boston Consulting Group. Vi har värderat och jämfört scenarier för hur Östersjöns hälsa utvecklas beroende på hur den förvaltas, samt tagit fram förslag på åtgärder. Du känner igen scenarierna från vår presentation på Havs- och vattenforum förra året.

26 Kostnadseffektiva åtgärds paket för vattenförekomster

Mikael Gyllström och Martin H Larsson, Vattenmyndigheten Norra Östersjön
Läs rapporten på www.viss.se

Över 2 000 vattenförekomster är övergödda och behöver åtgärdas för att nå god ekologisk status. Vi har beräknat effekter och kostnader för ett tiotal åtgärder vilket gör att vi nu kan matcha åtgärdsbehovet i enskilda vattenförekomster med den mest kostnadseffektiva åtgärds kombinationen. Det går oftast att nå målen men nya eller förändrade styrmedel behövs om åtgärderna ska kunna utföras i den skala som krävs.

27 Fler abborrstim längs ostkusten?

Joel Norlin, Sveriges sportfiske- och fiskevårdsförbund, Sportfiskarna
www.sportfiskarna.se

Sportfiskarna berättar om arbetet med att restaurera lek miljöer, åtgärda vandringshinder i vattendrag och återställa våtmarker. Arbetet sker i nära samarbete med kommuner, länsstyrelser, andra organisationer och inte minst markägare. De senaste åren har många våtmarker designade för gäddlek – "gäddfabriker" skapats längs ostkusten. Nu presenterar vi också ett nytt projekt som ska sätta fokus på fiskevårdsåtgärder för abborre.

28 Samarbete och morötter minskar övergödningen

Jerry Persson och Anneli Carlén, Nyköpingåarnas Vattenvårdsförbund
www.vattenorganisationer.se/nvfv

Tyvärr ser vi inga tydliga trender på minskad övergödning i vårt förbunds avrinningsområden, men vi vet vad som skulle behövas: ett 150-miljonersprojekt för konkreta åtgärder och där de som påverkas också involveras. Vi har redan startat processen med träffar med lokala vattengrupper, lantbrukare och kommunernas avloppsverksamheter. Vi vill få in tips på konkreta åtgärder och diskutera hur man genom samverkan kan arbeta för bättre vattenkvalitet.

29 Beräkna näringspåverkan från fiskodling i regleringsmagasin – två olika modeller

Hampus Markensten, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, inst. för vatten och miljö

Läs rapporten på: www.slu.se

Vi jämför två olika modeller för att simulera hur vattenmagasin påverkas när man tillför näringsämnen, från exempelvis en fiskodling. Hur stor fiskodling kan rymmas med bibehållen ekologisk potential för vattnet i magasinet? Källfördelningsmodellen, är kalibrerad för lokala förhållanden och ger andra resultat än Vollenweidermodellen som bygger på generella data för en genomsnittlig sjö.

32 Dikesunderhåll och dricksvattenskydd – två högaktuella teman i lantbruket

Markus Hoffman, Lantbrukarnas riksförbund, LRF
www.lrf.se

Att rensa och underhålla ett dike eller vattendrag kan kollidera med att nå god ekologisk status. När måste det rensas och vem har ansvar för det? I en ny bok från LRF reds de juridiska sambanden för ansvar av underhåll ut. Vi pratar också kommunala vattenskyddsområden. Varför tar inrättandet så lång tid? För att det är så konfliktfyllt. LRF presenterar ett förslag på ett arbetssätt där bondens och kommunens ansvar tydliggörs och med konkreta tips på upplägg.

33 Hav möter land

Ingela Isaksson, Hav möter Land
Lars-Ove Loo, Göteborgs universitet
www.havmoterland.se

Tänk dig en värld där kartan tar slut vid gränsen. Där kunskapen ligger gömd i skilda lådor. En värld där klimatet snart höjer vattennivån och rubbar ekosystemen. Välkommen till Kattegatt och Skagerrak. Hav möter Land har bidragit till att ändra denna bild. 26 organisationer från tre länder och tre administrativa nivåer under tre år arbetar tillsammans. Gemensam kunskap för gemensam beredskap. Ta del av världsunik historisk data som ger oss värdefull kunskap om havet före industrialismen.

30 Att bedöma ekologisk status i vattenmiljö

Mats Lindegarth, Forskningsprogrammet WATERS, Havsmiljöinstitutet

www.waters.gu.se

Status hos kust- och inlandsvatten bedöms enligt EU:s ramdirektiv för vatten och WATERS är ett forskningsprogram med syfte att utveckla metoder för bedömningarna. Bra, enhetliga metoder är viktiga för att man ska kunna prioritera bland kostsamma insatser och följa upp om de får önskad effekt. Vi visar smakprov från pågående arbete med biologiska kvalitetsfaktorer och enhetlig hantering av osäkerhet i data.

31 Ålavledaren vid Vessige kraftverk

Jan-Åke Jacobson, Svensk Vattenkraftförening, SVAF
www.svenskvattenkraft.se

Ålen är klassad som akut hotad i hela sitt utbredningsområde. Förutom fiskeförbud är en viktig åtgärd för att rädda ålen att öka antalet som levande tar sig förbi vattenkraftverk på sin väg tillbaka till havet. Svensk Vattenkraftförening råder sina medlemmar till ålsläppnätter och att ordna tekniska lösningar som hjälper ålen förbi kraftverken. Vessige kraftverk visar ett exempel på vad som kan åstadkommas med enkel standardmateriel.

Hallå där Theres Söderberg, miljökonsult, Sweco, som medverkar på Knytikonferens 1: Att arbeta med vattenkvalitet- och kvantitetsutredningar i praktiken.

Vad ser du fram emot på forumet?

– Det kommer att vara en bred kompetens inom havs- och vattenområdet som deltar under konferensen så jag ser fram emot givande föreläsningar, möten och diskussioner. Jag ser också lite extra fram emot Djupdykningarna som var ett bra inslag på förra årets HaVForum.

Noteringar _____

Mål, makt och möjligheter

Vi räknade ut att deltagarna på vårt första Havs- och vattenforum 2013, tillsammans sitter på minst 4000 års erfarenhet inom området, så vi passade vi på att ställa tre frågor till dem i en workshop som vi kallade Mål, makt och möjligheter.

Workshopen blev ett viktigt bidrag till Havs- och vattenmyndighetens arbete med att skapa överblick och göra prioriteringar. De förslag och synpunkter som vi fick in har kommit till nytta när vi tog fram Havs- och vattenmyndighetens första strategiska plan och vår verksamhetsplanering för det här året. Här visar vi några exempel på vad HaV har gjort sedan sist inom de områden som diskuterades på workshopen.

Frågorna vi ställde

Vilka är de tre viktigaste insatserna, på kort och lång sikt, för vattenriket Sverige?

Vilka nya och befintliga samarbeten behövs för att insatserna ska lyckas?

Vad är det viktigaste Havs- och vattenmyndigheten kan bidra med?

Och vad har HaV jobbat med sedan sist?

Viktiga insatser

Minskad övergödning i Östersjön

- Vi har använt en del av havs- och vattenmiljöanslaget till stöd för projekt som restaurerar kustmynnande vattendrag och återskapar våtmarker. Totalt 385 miljoner har vi fördelat för 2014 till arbete med vattenförvaltning, kalkning, fiskevård, hotade arter och LOVA-projekt. Ytterligare 40 miljoner kommer vi att fördela till länsstyrelserna för särskilda åtgärdsprojekt.
- Vi har jobbat mer med små (enskilda) avlopp och tagit fram förslag till regeringen på hur man kan öka åtgärdstakten med hjälp av ekonomiska styrmedel, tydligare regler och effektiv tillsyn.
- För att få mer faktiska åtgärder på rätt plats jobbar vi för att utvärdera och förbättra användningen av havs- och vattenmiljöanslaget. Vi förbättrar dokumentationen av alla projekt och gör den tillgänglig för alla, ser till att beslut om bidrag blir tydliga och transparenta, stärker uppföljningen och ger bättre stöd till länsstyrelserna i deras arbete med anslaget.

Hållbart fiske

- HaV har ett regeringsuppdrag att tillsammans med SLU utveckla ett mer selektivt fiske. Det är bråttom eftersom EU:s nya regler om landningsskyldighet börjar gälla 2015. Fokus i uppdraget är bottennära eller så kallat demersalt fiske, fiske efter havskräfta, lax och räkfiske. Det är inte bara nya redskap som behöver utvecklas utan metoden i sin helhet. Och där det inte går att selektera bättre kan man hitta sätt att öka överlevnad av fisk som återutsätts.
- Vi planerar att testa fiskförvaltning enligt ekosystemansatsen i form av ett större försök i någon av de stora sjöarna eller ett kustområde, med start 2015. Det är en långsiktig satsning som kräver brett deltagande av många intressenter. Projektet är i ett tidigt skede, var med och bidra med dina idéer på Djupdykning nr 10.
- HaV ger inte råd till konsumenter om vilka fiskar man ska köpa. För konsumentvägledning får man vända sig till andra organisationer. Däremot jobbar vi för bättre spårbarhet. I samarbete med Jordbruksverket och Livsmedelsverket tar vi fram ett databassystem som ska vara det svenska spårbarhetssystemet för fiskeriprodukter. Varje fisk kan inte ID-märkas, men partier av fiskeriprodukter. De ska sedan kunna följas genom alla handelsled, även om partierna delas upp eller slås samman.

Biologisk mångfald i rinnande vatten

- HaV har jobbat mycket med vattenkraftens miljöfrågor under senaste året och en del finns sammanfattat i fyra nya rapporter. Tillsammans med Energimyndigheten tar vi nu fram en nationell strategi för hur man ska kunna öka elproduktion från vattenkraft samtidigt som miljöpåverkan minskar.
- I februari i år publicerade HaV "Tillsynsvägledning kring urminnes hävd och vattenkraftverk". Här har vi samlat exempel på domar från Mark- och miljööverdomstolen där privilegiebrev inte kan jämföras med ett tillstånd enligt miljöbalken och där domstolen slår fast att länsstyrelsen med stöd av miljöbalken ska förelägga vattenkraftsägaren att ansöka om tillstånd för sin verksamhet.
- Den så kallade "Dialogen om vattenkraft och miljö" som vi startade 2012 har också fortsatt under 2013. Här samlar vi olika intressenter inom vattenkraften för att skapa ökad samsyn, lyfta in kunskap och synpunkter. Dialogen har lett till ökad förståelse och bättre kunskap om vattenkraftens miljöeffekter, möjliga insatser och hur vattenkraften är och kan vara en viktig del i ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart energisystem.

Andra viktiga saker som HaV bidragit med

När det gäller helhetsperspektiv, planeringsverktyg och att prioritera bland olika åtgärder kan vi nämna havsplanering, som kan bli ett viktigt styrmedel för att genomföra havspolitikerna. Under senaste året har vi tagit fram en översikt över förutsättningarna för att använda Sveriges havsområden till olika saker, anspråk och intressen som finns idag och som kan komma framöver. Du som är nyfiken kan passa på att vara med på Djupdykning nr 2.

Ett kraftfullt styrmedel som redan finns, men som vi nu vässar ytterligare, är Havs- och vattenmiljöanslaget. I enlighet med vad utvärderingen från Havsmiljöinstitutet rekommenderade förbättrar vi dokumentation och transparens. På Djupdykning nr 3 diskuteras anslaget och hur man använder pengarna bäst.

Ett nytt, förbättrat program för svensk miljöövervakning bidrar till bättre överblick och kunskapsunderlag. HaV har tillsammans med Naturvårdsverket och Sveriges Geologiska Undersökningar nyligen startat arbetet med att se över metoder och system som ska hjälpa oss att ha bättre koll även på biologisk mångfald och främmande arter. Se Djupdykning nr 17.

Sist men inte minst sade deltagarna på förra årets forum att HaV ska vara ledande och pådrivande, att vi ska jobba för bättre samverkan mellan myndigheter och sektorer, samt att vi ska dela med oss av kunskap och goda exempel. Det vill vi också! Det är så vi försöker jobba till vardags i våra uppdrag – inklusive Havs- och vattenforum. Vi hoppas att det märks.

Fokusområden

Havs- och vattenmyndigheten jobbar för att lösa viktiga miljöproblem och skapa en hållbar förvaltning av hav, sjöar och vattendrag. Vi har valt att sätta fokus på tre särskilt viktiga frågor.

Minskad övergödning i Östersjön

Östersjöländernas miljöministrar och EU-kommissionen har beslutat om en gemensam plan för att minska övergödningen. Planen har döpts till Baltic Sea Action Plan, BSAP och målet är att nå god ekologisk status till 2021.

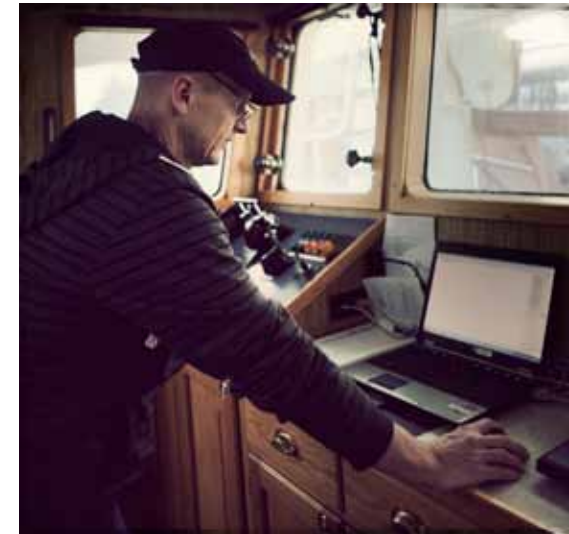
Det bor mer än 85 miljoner människor runt Östersjön och vi bidrar alla med näringsämnen kväve och fosfor till Östersjön. Mer än 30 000 ton fosfor och över en miljon ton kväve släpper vi ut i Östersjön varje år. Det är näring som driver på produktionen av alger. När algerna dör och faller till botten orsakar de syrebrist.

De senaste decennierna har insatser inom jordbruk, reningsverk och industri gett effekt. Tillförseln av näring har minskat och siktdjup och syrehalt i exempelvis Stockholms skärgård har förbättrats. Men fortfarande ser det dåligt ut i öppna havet och fortfarande hamnar ett överskott av näringsämnen i vattnet. Här behöver vi göra mer. Reningsverkens effektivitet kan förbättras i vissa länder, men framför allt behövs insatser som minskar mängden näring från jordbruket som når havet.

Mål & direktiv

- › Förutom miljömålet Ingen övergödning ansvarar Havs- och vattenmyndigheten också för havsmiljödirektivet och vattendirektivet.
- › Havsmiljödirektivet har målet att uppnå god miljöstatus i EU:s marina vatten senast år 2020.
- › Vattendirektivet anger ett golv för vad EU-länderna inte får underskrida vad gäller kvalitet och tillgång på vatten.

Mål & direktiv

- › EU:s gemensamma fiskeripolitik.
- › Sveriges miljömål om levande sjöar och vattendrag.
- › Sveriges miljömål Hav i balans samt levande kust och skärgård.
- › Konventionen om biologisk mångfald.

Biologisk mångfald i rinnande vatten

Under flottningsepoken snyggade man till i stort sett alla Sveriges vattendrag nedanför trädgränsen, tog bort sten och rätade ut. Vi har också dikat ut och torrlagt sankområden, så att en fjärdedel av landets våtmarker försvunnit sedan 1800-talet. Under samma period byggdes ungefär 1800 vattenkraftverk och en mängd dammar. Det här arbetet har visat sig vara mycket negativt för den biologiska mångfalden och många arter i sötvatten är hotade.

Idag restaureras vattendrag och nya våtmarker anläggs, men vi kan göra mer. Takten för att återställa vattendrag kan öka och fler skyddade områden kan inrättas i sjöar och vattendrag. Vattenkraften kan bli mer miljövänlig och fler fiskvägar kan byggas.

Hållbart fiske med fokus på landnings-skyldighet och skyddade områden

Många fiskbestånd i våra vatten ligger på låga nivåer och för till exempel ålen är det kritiskt. Sett över längre tid har många fiskarter försvunnit från svenska vatten och medelstorleken på den fångade fisken har minskat betydligt.

De senaste åren har vi i EU bättre följt den vetenskapliga rådgivningen när fiskekvoterna beslutats. Tack vare det har flera bestånd hämtat sig. Med start nästa år införs också nya regler som innebär att fiskare ska ta iland all fångst. Men vi behöver utveckla nya metoder och redskap för att undvika fångst av oönskad fisk. Det behövs också nya sätt att kontrollera att reglerna följs.

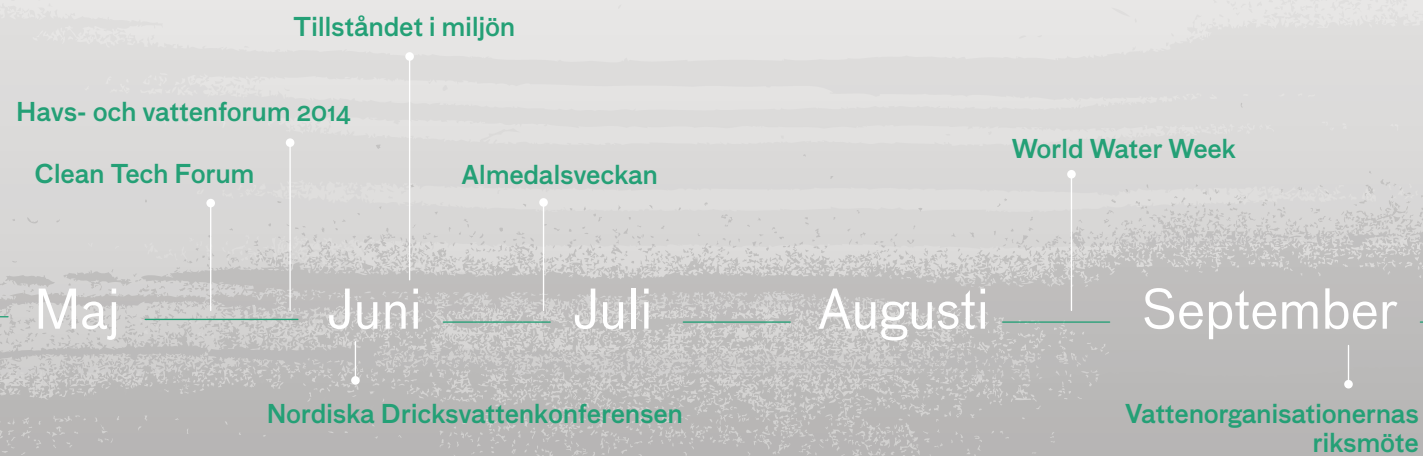
Att det finns skyddade områden är också viktigt för ett hållbart fiske. Vi har nått miljömålet på 26 marina naturreservat, men för att nå målet som "Konventionen om biologisk mångfald" satt behöver vi skydda 10 procent av våra kust- och havsområden. Vi behöver också en systematisk fiskereglering i de skyddade områdena. Både miljöbalken, fiskelagen och EU:s gemensamma politik kan användas beroende på förutsättningar och vad man vill uppnå.

Mål & direktiv

- › Sveriges miljömål om levande sjöar och vattendrag.
- › Regeringen har nyligen beslutat om nya etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

2014

HaVForum nästa

Det finns många mötesplatser där havs- och vattenmiljö diskuteras ur olika aspekter och med olika syften. Dialogen slutar ingalunda när Havs- och vattenforum 2014 gör det – tvärt om. Den lever vidare, utvecklas och sprids med alla oss som träffas igen och som får nya kontakter, infallsvinklar och nya erfarenheter. Väl mött igen!

2015

Levande hav, sjöar och vattendrag Till glädje och nytta för alla

Havs- och vattenmyndigheten är en miljömyndighet som bildades 2011. Vi är ungefär 250 anställda och de flesta av oss jobbar på huvudkontoret i Göteborg. Precis som alla deltagare på Havs- och vattenforum jobbar vi för levande hav, sjöar och vattendrag, till glädje och nytta för alla.

Vår roll i det arbetet är att se till att den politik som beslutas av riksdag och regering genomförs. Vi är inte de som står med gummistövlarna i vattenbrynet och hugger i. Nej, vi sitter oftast på kontoret och producerar beslut, yttranden, rapporter, förordningar och vägledning. Vi får ofta i uppdrag från regeringen att sammanställa underlag för politiska beslut och ibland ska vi även komma med konkreta förslag.

Allmänheten har inte alltid direktkontakt med Havs- och vattenmyndigheten – även om varenda kotte förstås är beroende av vatten. Däremot samarbetar vi mycket med andra myndigheter både i Sverige och andra länder, forskningsinstitut och lärosäten, domstolar, EU-institutioner, vissa branscher och ideella organisationer. Om du är yrkesfiskare har du tät kontakt med oss.

Information och karta

Konferens & hotell

Quality Hotel 11
Maskingatan 11,
417 64 Göteborg
+46 31 779 11 11
www.hotel11.se

Resor

Kollektivtrafik
För tidtabeller se www.vasttrafik.se eller
Västtrafiks egna app, Reseplaneraren
Hållplats för buss 16 och färjor se karta

Kontaktuppgifter

Havs- och vattenforum
Frida Hagström, 076-538 61 42
Pia Ahnlund, 070-605 04 57

För utförligt program på webben:
havochvatten.se/havsochvattenforum

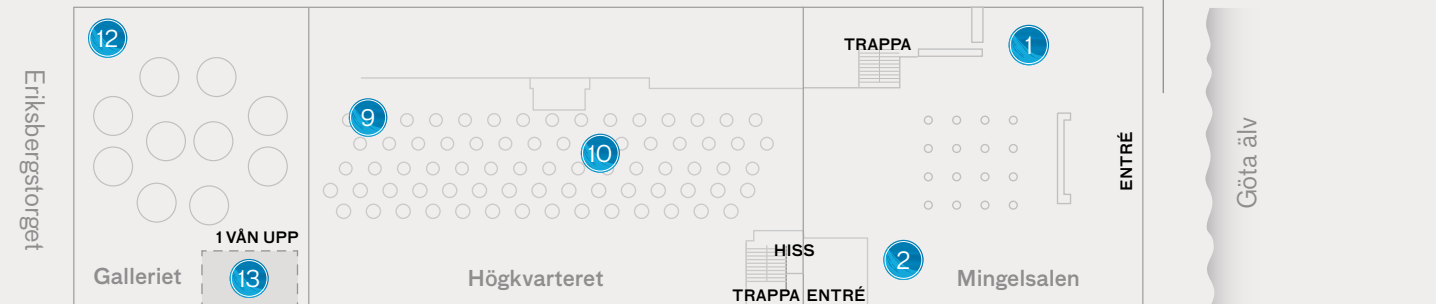
Djupdykningar

<p>① Hur får vi fram rätt bedömning av våra vatten? Om forskningsprogrammet Waters</p> <p>② Havsplanering – var står vi idag och vart är vi på väg?</p> <p>③ Hur använder vi pengarna bäst? Erfarenheter och nya idéer</p> <p>④ Forskning för miljö kvalitetsmålen – vad behöver du för ny kunskap framöver?</p> <p>⑤ Vad kan vi göra åt försurningen av haven?
What can we do about ocean acidification?</p> <p>⑥ After the tsunami – the restructuring of vital ecosystems</p> <p>⑦ Gruvindustrin växer – finns det en konflikt mellan nya jobb och miljö?</p> <p>⑧ Läkemedel i vattnet – miljöeffekter och reningsteknik</p> <p>⑨ En nationell strategi för framtida vattenkraft</p> <p>⑩ Ekosystembaserad fiskförvaltning – vad innebär det?</p>	⑪ Waking the deads – vet du hur mycket fisk det fanns förr? Kan vi få tillbaka den rikedom? ⑫ EU:s nya gemensamma fiskeripolitik – hur ska den leda till ett hållbart fiske? ⑬ Sjöfarten och havsmiljön ⑭ Blå tillväxt och blå miljö – hur hänger de ihop? ⑮ Åtgärder i skogen, för vattnet ⑯ Ska man få fiska i de skyddade havsområdena? ⑰ Främmande arter skapar nya utmaningar inom övervakningen ⑱ Att skydda dricksvattnet – kan det bli för mycket regler? ⑲ Det första samlade svenska åtgärdsprogrammet för Östersjön och Västerhavet ⑳ Hållbart och rättvist globalt nyttjande av hav och fisk

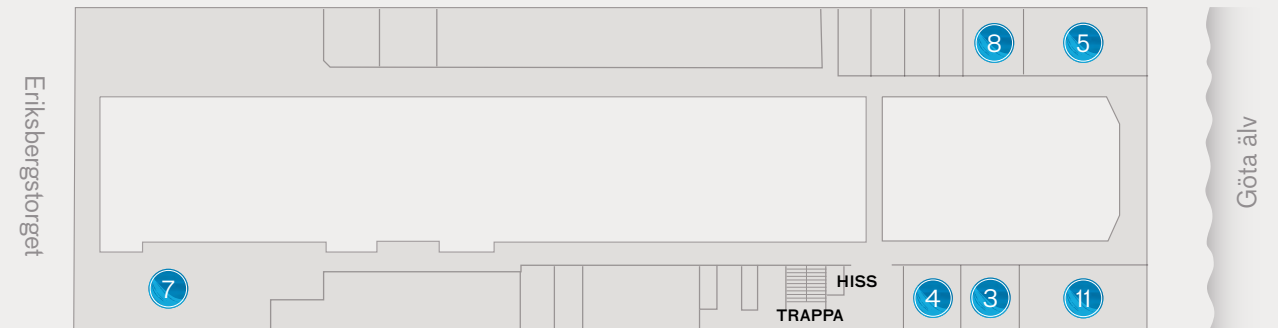
Karta

Konferenslokaler Eriksbergshallen

Bottenplan

Plan 3

Quality Hotel 11

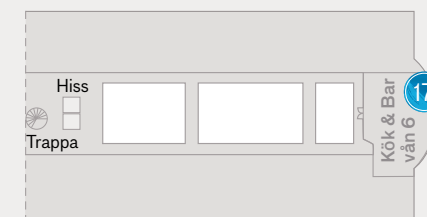
Bottenplan

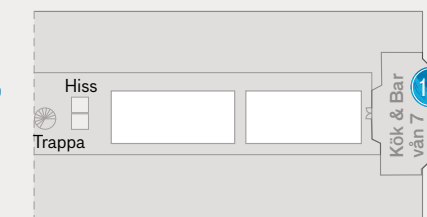
Plan 2

Plan 6

Plan 7

Plan 8

#HaVForum
www.havochvatten.se/havsochvattenforum